

דרושה פלטפורמה חדשה לצבא היבשה

מה יחזיר לצה"ל את יכולת התמרון? פלטפורמה חדשה, כזו שתיתן יתרון להתקפה על-פני ההגנה. הטכנולוגיה בשלה לכך, כעת נדרשת המהפכה התפיסתית. **תגובה למאמרם של אל"ם (מיל) פרופ' גבי סיבוני ואל"ם (מיל) יובל בזק, "התמרון היבשתי הרביזרועי לנוכח אתגרי העתיד", מערכות 484, עמ' 38**

האמר ללא נהג. יש לאמץ כרמ"מ קל עם חימוש מינימלי המיועד להפעלת אש מרחוק, שיופעל במתווה של קומנדו

בעקבות מלחמת לבנון השנייה נכתבו מאמרים רבים שעסקו בדרך זו או אחרת בשאלה מדוע זנח צה"ל את התמרון היבשתי.¹ מאז השתתף צה"ל במבצע "צוק איתן", וגם בו לא היה תמרון משמעותי. התשובות שניתנו לשאלה זו רבות. סדרת המאמרים של סיבוני ובזק בגיליון 484 של **מערכות**² פרשה ניתוח מעמיק של האתגרים, הליקויים והצעות לפתרון.

ובכל זאת, להבנתי יש סיבה מרכזית אחת לנטישת התמרון שכמעט לא נדונה בכל המאמרים האמורים - היעדר פלטפורמה בעלת יכולת להתמודד עם החימוש הקיים בזירה.

זה מאה שנים מותקיימת תחרות בין הפלטפורמה ובין החימוש, כאשר הפלטפורמה גוברת. יש קרב תנועה, וכאשר החימוש גובר התמרון נבלם - ונוצרת מלחמת התשה. מדובר על תנועת מטוטלת לאורך מאה שנים ויותר, בין הפלטפורמה והחימוש, כאשר לעיתים מרכיב אחד גובר ולעיתים מרכיב שני גובר. זה כמה שנים אנו נמצאים בשלב שבו יש יתרון לחימוש על פני הפלטפורמה, ולכן כל המערכות בשנים האחרונות הן בעצם מלחמות התשה ללא הכרעה.

במלחמת העולם הראשונה הופיעה מכונת הירייה בשדה הקרב בהיקפים גדולים. שני הצדדים למלחמה בחזית המערבית - הגרמנים מצד אחד והאנגלים והצרפתים מן הצד האחר - החזיקו במכונות ירייה. כל צד השתמש בהן כדי לקצור את האויב המסתער, ולאחר מכן ניסה להסתער בעצמו, וכשל. התוצאה: התשה בחפירות של שנים

הפלטפורמה החדשה של חילות היבשה - הטנק, שהתאפיין במיגון, בעבירות ובחימוש. הטנק נתן יתרון לפלטפורמה על-פני החימוש, שבסך הכול עמד במקום. את התוצאות ראו כבר בסוף מלחמת העולם הראשונה,⁶ ובאופן מובהק יותר במלחמת העולם השנייה, שם חזר התמרון למקומו הראוי.⁷

ההיסטוריון הצבאי הבריטי סירל פולס עמד על ההבדל בין שתי המלחמות, וטען כי השוני בין המלחמות ברור: בראשונה הייתה המגננה בקו עלייה, באחרונה באה שעתה של המתקפה. הגורמים לשוני רבים, לדבריו, אך לשלושה מהם נודעת חשיבות יתרה: הטנק, המטוס והניידות המוגברת שחוללו השיפורים שבתעבורה המכנית.⁸ לדברי פולס, המינוע נתן עדיפות להתקפה על-פני ההגנה, ולטנק היה משקל מכריע בהקשר זה.

רבות, חסרת תמרון ועתירת אבדות. מה שהתרחש במלחמת העולם הראשונה היה תוצאה של התקדמות החימוש אל מול עמידה במקום של הפלטפורמה, כפי שסיכם ההיסטוריון הבריטי מקס הייסטינגס: "הצבאות שהשתתפו במלחמה ב-1914 היו מצוידים בכלים שהיו מסוגלים לחולל הרס אנושי וחומרי מזעזע, אך טכנולוגיית התחבורה פיגרה".³

הפלטפורמה של אותם ימים הייתה חייל החי"ר והסוס, וכאשר נכנסה לזירה מכונת הירייה המתקדמת היא השיגה יתרון על הפלטפורמה ועצרה את התמרון.⁴ מה שמעניין הוא שלמרות העובדה שמכונת הירייה הייתה מוכרת היטב לשני הצדדים, בשלבים הראשונים הם לא הבינו את השפעתה על המערכה.⁵

בסוף מלחמת העולם הראשונה הופיעה

עֵדוֹ רַבִּינִיץ, חוקר במכון משפטי ארץ

הניסיון הישראלי

עבור צה"ל הניסיון היה בסדר הפוך. במלחמת ששת הימים השתתפו כלי נשק שלא היו שונים באופן מהותי מאלה שבמלחמת העולם השנייה: טנק, מקלע, תותח וכדומה. ואכן, יתרון הפלטפורמה על-פני החימוש נותר בעינו, ובהתקפת בזק הכריע צה"ל את צבאות ערב.

ואולם, רק שש שנים לאחר מכן התהפכה הקערה הטכנולוגית. החימוש התפתח עם כניסת טיל הנ"ט לזירה, ובלם את התמרון הישראלי במידה רבה. כך, למרות הצליחה המזוהה של צה"ל את התעלה לאפריקה, לא הצליח צה"ל לעקור את המצרים מן המאחזים שתפסו בתוך סיני. טיל הנ"ט הצליח ליצור מגננים קשים לפיצוח, והקרבות מול מערכים אלה היו סוג של מלחמת התשה.⁹

מאז המשיך טיל הנ"ט להתפתח. לדוגמה, טיל הקורנט הרוסי שיעיל לטווח של מעל חמישה ק"מ, מסוגל לחדור מעל מטר פלדה. הקורנט הקטין את משמעות שריון הפלדה כמיגון, ופגע קשות ביכולת התמרון של צה"ל במלחמת לבנון השנייה.¹⁰ לצד זה, הצטייד האויב במסות של רק"ק. לכך יש להוסיף כי לפני כמה שנים התפרסם פרויקט דיוק הטילים של חזבאללה, שמטרתו להפוך רקטה סטטיסטית לטיל מדויק. משמעות המערך הרקטי היא שהעורף פגיע יותר, ושהתחייבות חיל האוויר ל"שמיים נקיים" - ויותר מכך, להגנה על העורף - חווה אתגרים. יתרה מכך, האויב השכיל לבנות מערכים מבוצרים ומבוזרים שיכולים לפעול עצמאית, ללא תלות במפקדות או באספקה. בעקבות זאת צה"ל לא מצליח לגרום להתמוטטות מערכי האויב או להפסקת ירי הרק"ק על העורף,¹¹ ושלוש המערכות

המשמעותיות של העשור האחרון - מלחמת לבנון השנייה, מבצע "עופרת יצוקה" ומבצע "צוק איתן" - היו מלחמות התשה ארוכות, נעדרות תמרון והכרעה.

למרות זאת, צה"ל ממשיך להצטייד בפלטפורמות דומות במהותן לאלה הקיימות, כמו נמר, מרכבה סימן 4, ונגמ"ש "איתן". כולן מבוססות על אותם מאפיינים של הטנק: עבירות, מיגון וחימוש. יתרה מכך, אפילו הפלטפורמה החדשה שבתכנון - ה"כרמל" - אינה שונה מהותית מהטנק, והיא מבוססת על ניידות, מיגון וחימוש.¹² משמעות הדברים היא שבזמן שהחימוש ממשיך בדהרה קדימה, הפלטפורמות זוחלות בעצלתיים מאחור.

הפתרון: קומנדו כרמ"מ

גל הירש¹³ עמד על הקושי של הצבא הקונוונציונלי להתמודד במערכה א-סימטרית, וטען כי הפתרון הוא שימוש מסיבי בכוחות קומנדו. לדעתי, אין דרך להכשיר מספיק יחידות קומנדו שיוכלו לשאת בעיקר נטל הלחימה. יחידות כאלה דורשות חיילים בעלי כישורים מיוחדים לצד הכשרה ארוכה ויקרה, ולעולם לא יחליפו את הצבא הגדול.

להבנת הפתרון נמצא לא בתחום הפעלת הכוח אלא בתחום בניין הכוח, וכל זמן שלא תועמד לרשות כוחות היבשה פלטפורמה חדשה שתגבר על החימוש - יימשכו מלחמות ההתשה.

אני סבור שיש לאמץ את תפיסת ההפעלה שהציע הירש, אולם לא על בסיס יחידות קומנדו אנושיות אלא על בסיס כרמ"מ (כלי רכב מופעלים מרחוק). ליתר דיוק, לאמץ כרמ"מ קל עם חימוש מינימלי המיועד להפעלת אש מרחוק,¹⁴ שיופעל במתווה של קומנדו.

כיום השימוש בכרמ"מ הוא ככלי מסייע בלבד. אני סבור שיש להפוך את הכרמ"מ לפלטפורמה מרכזית בצבא היבשה, כזו שתחזיר את התמרון למקומו הראוי. הטכנולוגיה בשלה לכך.¹⁵

ברמה הארגונית, יש להקים יחידות שלמות של קומנדו כרמ"מ, שיפעילו צוותים של שניים-שלושה כלים שיחדרו מהאוויר, מן הים ומן היבשה אל שטח האויב. הם יוכלו להסתוות

ולתצפת במשך תקופה ארוכה ולהפעיל אש מרחוק, כאשר יהיו אויב. הם יוכלו לנחות בקרבת מערכי אויב כמו "שמורות טבע" או עמדות שיגור רק"ק, ולתקוף מערכים אלה בנשק קל או בהפעלת אש מרחוק. הם יוכלו לפעול גם בתווך התת-קרקעי ולהפוך אותו לשטח השמדה של כוחות האויב. לקומנדו כרמ"מ יש יתרונות, שישנו את פניה של המערכה מיסודה:

- **עבירות.** ניתן להצניח אותו או להנחית אותו ממסוקים קלים (שיכולים להיות מופעלים מרחוק בעצמם), מה שמאפשר את הפעלתו גם בעומק שטח האויב.

- **שרידות.** ייחודו של הכרמ"מ הוא בכך שאינו צריך להתאפיין בשרידות, כיוון שגם אם ייפגע לא יהיה צורך לחלץ אותו, וניתן יהיה להשמידו. לפיכך, ניתן יהיה לשלוח אותו למשימות בעלות פוטנציאל של הסבת נזק לאויב, בלי לדאוג לחילוץו.

- **עמידות.** הכרמ"מ אינו זקוק למנוחה, אינו סובל מעקת הקרב או מהלם קרב. הוא יכול להילחם ברציפות ימים ארוכים, לשבת במארב במשך שבועות על בסיס צריכה מינימלית של חשמל (באמצעות פלטות סולריות) ולהיכנס לקרב כאשר הדבר נדרש.

- **אספקה.** בהינתן שהכרמ"מ מפעיל אש מרחוק, אין צורך להעביר אליו תחמושת, וגם צריכת הדלק שלו מינימלית - מה שמגדיל את גמישותו ואת הטווח שלו.

יתרונות אלה הופכים את הכרמ"מ לשובר שוויון בזירה, שיחזיר את התמרון למקומו הראוי, יאפשר לצה"ל לפעול קרקעית במרחקים עצומים מהגבול, להוציא את האויב משיווי המשקל שלו ולמוטט את יכולת העמידה שלו.

אם נשוב לשאלה שבה פתחנו - מה יחזיר לצה"ל את יכולת התמרון? הרי שהתשובה לכך היא פלטפורמה חדשה, כזו שתיתן יתרון להתקפה על-פני ההגנה. הטכנולוגיה בשלה לכך, כעת נדרשת המהפכה התפיסית.

ההערות למאמר זה מתפרסמות בסוף הגיליון.

